

Мр Далибор КЕКИЋ,
Криминалистичко-полицијска академија

ОРГАНИЗАЦИЈА ПАРТНЕРСТВА ЗА МИР

Резиме: Уласком Србије у Партнерство за мир отворене су нове потребе и постављени задаци пред политички, војни и полицијски естаблишмент Србије. Наиме, будући да је Партнерство за мир специфична војно-политичка творевина самим тим поседује специфичну структуру и хијерархију. Ова креација већма окренута ка НАТО, углавном је и ослоњена на ову војно-политичку организацију у организационом смислу. Сваки „орган“ Партнерства је усредоточен и под надзором неког од органа Алијансе. По први пут дат је један опсежан приказ органа (у овом раду је употребљен термин тело) и потпрограма и схема њихових односа.

Кључне речи: партнерство за мир, Евроатлантски савет за партнерство, политичка и војна тела, иницијативе, програми, организациона структура.

УВОД

Програм Партнерство за мир (ПЗМ), НАТО је инаугурисао 9. јануара 1994. године на бриселском самиту Северноатлантског савета. Лидери НАТО су тада саопштили да покрећу непосредан и делатан програм који ће преобратити однос између земаља које у њему учествују и НАТО, али и да „нови програм иде даље од дијалога и сарадње, у правцу истинског партнерства – Партнерства за мир“. Позване су чланице Савета за северноатлантску сарадњу и Конференције за европску безбедност и сарадњу да се придруже програму. Програм претпоставља полуинституционализовани оквир за хармонизовање оружаних снага и војних доктрина чланица Партнерства за мир са стандардима НАТО, и припреме за постепено укључивање у Савез, или као једна од етапа у развојном процесу ширења НАТО на Исток („савремени *Drang Nach Osten*“).¹ Партнерство за мир је засновано на двоструком односу² – између НАТО и сваке државе чланице програ-

¹ О овом виђењу Партнерства: Bob Djordjević, *Partnership for Peace – Modern-day Version of Drang Nach Osten Strategy, Taming the „Russian Bear“*, 23/03/05, <http://www.truthinmedia.org/truthinmedia/Columns/Drang.html>.

² У НАТО ускостручан назив за такав однос је бијенални.

БЕЗБЕДНОСТ

ма и између самих чланица. Већина држава чланица Партнерства за мир су бивше комунистичке земље са подручја Источне Европе и бившег Совјетског Савеза, али у њему суделују и неутралне земље: Аустрија, Финска, Швајцарска и Шведска.

Без обзира што је то програм који није ни класична иницијатива, али ни међународна организација, поседује властиту структуру и устројен је како према потребама Алијансе, тако и према потребама земаља – приступница.

Из разлога свеобухватнијег појашњења структуре ПЗМ, потребно је детаљније објаснити неке од основних руководећих тела Партнерства и НАТО, која учествују у непосредној координацији и помажу у раду ПЗМ.

Неопходно је, наравно, објаснити и пратеће иницијативе, програме и активности које се протежу кроз рад партнера. Жели се утврдити сложеност Партнерства, као и да се предочи да је Партнерство углавном иницијатива, са обележјима међународне организације, која је настала на темељима визије својих стваралаца, да буде припремна активност држава на њиховом путу ка чланству у НАТО. Због свих тих специфичности творци ПЗМ су Партнерство именовали програмом.

ПОЛИТИЧКА И ВОЈНА ТЕЛА У ПАРТНЕРСТВУ ЗА МИР

Евроатлантски савет за партнерство (Euro-Atlantic Partnership Council – ЕАРС) је наследник Североатлантског савета за сарадњу (North Atlantic Cooperation Council – НАСС),³ у оквиру којег делује ПЗМ, што значи да је ЕАРС „политички кров“, односно форум за консултације. Чланство ЕАРС чини 26 држава савезника и 23 партнера, који међусобно размењују искуства и воде разговоре о питањима безбедности.

Савет се састаје на нивоу министара одбране и спољних послова и то најмање два пута годишње, а по потреби и чешће. Постоји могућност да се Савет састаје и у рангу председника влада и држава по посебном позиву. Савет се у амбасадорском саставу окупља једанпут месечно. Саветом председава генерални секретар НАТО или неко од његових помоћника. ЕАРС се састаје у виду пленарних седница, али и у облику – НАТО са групом држава-партнера или НАТО са једним партнером. Рад ЕАРС подупире Политичко-војни управни комитет НАТО-а (Political-Military Steering Committee – PMSC), док ad hoc Виши политички комитет (Senior Political Committee) води рачуна о питањима којима се саговорници баве у току расправе.

Посебне области у којима се НАТО и партнери консултују у ЕАРС су: политичка и безбедносна питања, питања контроле наоружања, про-

³ Савет за североатлантску сарадњу је настао на самиту у Риму 1991. године.

лиферација оружја за масовно уништење, питања одбране, међународни тероризам, планирање и финансирање одбране, одбрамбена политика и стратегија, утицај економског развоја на безбедност, цивилна заштита и одбрана од природних катастрофа и несрећа изазваних утицајем људског фактора, нуклеарна сигурност, питања животне средине, цивилно-војна сарадња у регулисању ваздушног саобраћаја, научна сарадња и операције подршке миру.⁴

Сваке друге године ЕАРС изгласава Акциони план. Задаци и активности у оквиру Акционог плана су опредељени ка структурној сарадњи између савезника и партнера и остварењу одређеног нивоа сарадње између чланица ЕАПЦ. Њиме се обезбеђују прилике за сврсисходне консултације и сарадњу, широк опсег практичне сарадње, боље саветовање и сарадњу у регионалним проблемима и повећање транспарентности и поверења у безбедности међу свим чланицама ЕАРС.⁵

Често се поистовећују ЕАРС и Партнерство за мир. Како би појаснили разлику између ове две институције, наводимо неке од њихових особности:

- ЕАРС је заједнички форум за мултилатералну сарадњу чланица једног нивоа (исти облик сарадње за све чланице),
- ПЗМ подразумева индивидуалне облике сарадње чланица, пре свега у сегменту одбране и војне активности,
- ПЗМ се ослања на ОЕБС, али се сарадња са НАТО остварује преко ЕАРС,
- ЕАРС је блажи и флексибилнији облик повезивања са НАТО, знатно шири облик политичких консултација и начелне сарадње, који не подразумева извршавање било каквих стриктних или чврсто преузетих обавеза,
- процедура приступања ЕАРС је једноставнија и краћа од процедуре приступања Партнерству, али се тражи сагласност Савета НАТО и ратификација надлежних органа земље у питању и за ЕАРС и за ПЗМ.⁶

Најзад, треба поменути и да је Евроатлантски савет за партнерство одвојен, или је пак прецизније рећи „одвојив“ од Партнерства за мир, што је поткрепљено чињеницом да сваки од њих има свој засебни темељни документ. Чињеница је да је Таџикистан био члан ЕАРС (бо-

⁴ *Basic Document of the Euro-Atlantic Partnership Council*, Sintra, 30. May 1997, Internet, 04/04/05, <http://www.nato.int/docu/basicxt/b970530a.htm>.

⁵ *Action Plan of the Euro-Atlantic Partnership Council for 1998-2000*, Internet, 11/02/05, <http://www.nato.int/docu/pr/1998/p98-002e.htm>.

⁶ Мирољуб Петровић, *НАТО и институционални аранжмани сарадње са земљама бившег Варшавског уговора (програм ПЗМ и др.)-саветнички рад*, СМИП, Београд, 2001, стр. 6.

БЕЗБЕДНОСТ

ље рећи постао је одређеном сукцесијом чланства у Североатлантском савету за сарадњу), а тек је почетком 2002. године почео активно да учествује у Партнерству за мир, тако да је тек 2002. године изједначен број учесника ЕАРС и ПЗМ.⁷

Политичко-војни управљачки комитет за Партнерство за мир (Political-Military Steering Committee – PMSC) – основно радно тело задужено за питања ПЗМ. Оно се састаје у разним варијантама зависно од тога да ли су само савезници или и савезници и партнери присутни на састанцима. Представља једну врсту радног форума, којег предводи заменик генералног секретара. Главна задужења PMSC јесу давање сугестија Североатлантском савету у вези са питањима која се тичу ПЗМ, одговорност за свеукупну координацију Радног програма партнерства, израда војно-политичких смерница које ће руководство НАТО-а користити у припреми свог доприноса Радном програму партнерства у погледу војних вежби и активности, обезбеђивање смерница за припрему Индивидуалних програма партнерства и за њихово подношење и одобрење Савету и пројектовање и координацију рада у процесу планирања и ревизије.⁸ Осим поменутог, PMSC расправља и дограђује смернице за извођење Појачаног и оперативнијег партнерства (Enhanced and More Operational Partnership – EMOP), што укључује Политичко војни оквир за мировне операције предвођене НАТО, ширење и даље прилагођавање PARP, те појачану практичну војну и одбрамбену сарадњу. Средишњи елемент у овом је Концепт оперативних способности. Нарочита пажња посвећује се конкретизовању програма за ојачавање обуке и образовања.⁹

Ћелија за координацију Партнерства (Partnership Coordination Cell – PCC) – јединствена је структура у оквиру ПЗМ, са седиштем у Монсу (Белгија), где је лоциран и Врховни штаб савезничких сила у Европи (Supreme Headquarters Powers Europe – SHAPE). Ћелија делује под окриљем Североатлантског савета, а задатак јој је да координира заједничке војне активности у оквиру ПЗМ и да израђује војне планове неопходне за спровођење војних аспеката Радног програма партнерства, пре свега на плану војних вежби.¹⁰ Ћелију води директор, његово особље има међународни статус, а састављено је од

⁷ Сличан начин Алијанса је спроводила и према БиХ, која је већ дуго присутна у многим радним групама ЕАРС, а такође са Црном Гором и Србијом. Све три државе су, на пример, суделовале у раду ad hoc одбора за осиромашени уранијум (ad hoc Committee for Depleted Uranium), потом у регионалним иницијативама у оквиру НАТО Иницијативе за југоисточну Европу као SEEGROUP (South East Europe Security Cooperation Steering Group) и SEECAP (South East Common Assessment Paper) иако нису биле чланице ПЗМ све до краја 2006. године.

⁸ *NATO Handbook*, Documentation, Office of Information and Press, Brussels, 2001, p. 71.

⁹ Веселко Грубишић, *Хрватска у сједишту НАТО-а у Бриселу*, у: Лидија Чехулић (уредник), *НАТО и нови међународни односи*, Политичка култура, Загреб, 2004, стр. 205.

¹⁰ Вељко Б. Кадијевић, Јован М. Чанак (ур.), *Партнерство за мир и СР Југославија*, Институт за геополитичке студије, Београд, 2001. год, стр. 90.

НАТО припадника, и од почетка 1998. године, обухвата особље партнерских држава.¹¹

Од 1998. у сталном штабу се налазе и официри земаља-партнера који се припремају за тзв. штапске дужности. При РСС се налазе и национални тимови за везу НАТО и ПЗМ држава што је и основни разлог постојања РСС. Старији представници националних партнерских тимова за везу (виши официри за везу) налазе се на листи протокола SHAPE,¹² будући да је њихова примарна функција представљање властитих држава.

Група на вишем нивоу (Senior Level Group – SLG) – налази се унутар НАТО и бави се изградњом оперативније улоге Партнерства, обезбеђивањем и већег учешћа партнера у одлучивању и планирању и јачањем и чиниоца политичке консултације у Партнерству за мир.¹³

Радна група за војну сарадњу (Military Cooperation Working Group – MCWG) – радни форум Партнерства на војном плану, делује као консултативно тело Војног комитета. Радни састав MCWG чине или само савезници или и савезници и партнери.¹⁴

Војни комитет НАТО – састаје се са партнерима да би разматрао војне аспекте сарадње у Партнерству за мир.¹⁵

Одељење за Партнерство за мир (PfP Staff Elements – PSE) – одељење које се налази при различитим штабовима Савеза. Партнерским земљама се тиме омогућава да предузму непосредну сарадњу са НАТО у одређеним областима. Са сврхом операционализације одлука о ојачаном и оперативнијем партнерству (EMOR) из 1996. и 1997. успостављени су штабни елементи ПЗМ (PSE) у свим штабовима НАТО на стратешким и регионалним разинама. Друга фаза овог процеса, која укључује стварање PSE на подрегионалном нивоу је у разматрању. Сваки PSE се састоји од официра високог ранга из држава-партнера и чланица Алијансе који раде заједно на планирању вежби и изводе друге кооперативне функције.

Евроатлантски координациони центар за реаговање на катастрофе (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC) – центар у оквиру НАТО и ПЗМ који се баве разминуравањем и контролом стрељачког оружја, координацијом мера на отклањању последица катастрофа и допремањем хуманитарне помоћи. Центар постоји од 1998. године, а НАТО и партнери раде заједно у обезбеђењу брзе реакције на природне и катастрофе изазване љу-

¹¹ *NATO Handbook*, Documentation, Office of Information and Press, Brussels, 2001, pp. 71–72.

¹² Врховни штаб савезничких сила у Европи (Supreme Headquarters Powers Europe – SHAPE), лоциран је у Монсу (Белгија).

¹³ Вељко Б. Кадијевић, Јован М. Чанак (ур.), *Партнерство за мир и СР Југославија*, оп. цит, стр. 120.

¹⁴ Исто, стр. 90.

¹⁵ Исто.

БЕЗБЕДНОСТ

дском непажњом и немарношћу. До сада је Центар био ангажован у 15 случајева. Последњи пут делотворност EDRCC је показао у мају 2005. године приликом поплава у Грузији. Центар припрема и програме обуке за санирање последица разарања бомбама. Тренутно су у припреми програми за борбу против нуклеарног, хемијског и биолошког оружја. Међутим, многе чланице сматрају да Центар делује у хаотичном стању и да нема усклађености у раду између држава.¹⁶

Војни одбор евроатлантског партнерства у сталном заседању (Euro-Atlantic Partnership Military Committee Meeting in Permanent Session – EAPMC) на нивоу војних изасланика редовно се састаје око пет пута годишње, а на нивоу војних представника нижег ранга је у непрестаном заседању. На састанцима се обавештава и расправља о ситуацији у подручјима у којима делују снаге предвођене НАТО, о војним аспектима одговора на тероризам, војним димензијама PZM, о MAP, DCI, Европског безбедносног и одбрамбеног идентитета (European Security and Defence Identity – ESDI), PARP, CJTFС,¹⁷ као и о проширењу Алијансе. Такође, два пута годишње састају се и начелници главних штабова у оквиру овог одбора расправљајући о истим питањима.

Политички одбор (Political Committee) сусреће се једанпут месечно, по правилу неколико дана пре ЕАРС, на нивоу амбасадора, а главни му је задатак припрема расправа и одлука за сусрет министара или других високих представника држава. Одбором председава помоћник Генералног секретара НАТО за политичке послове и безбедносну политику. Одбор има неколико радних група од којих су важне помена Ad hoc група о малокалибарском и лако наоружању и ad hoc група о мировним операцијама.

Економски одбор (Economic Committee) се налази у делокругу рада Управе за политичке послове и безбедносну политику, а дужност му је саветовање Североатлантског савета о економским питањима. Главно деловање усредоточено према партнерима је у томе да његови стручњаци помажу државама у осмишљавању програма за смањење броја војног особља и начина преобликовања сврховитости војних база и других објеката. За учеснице MAR, одбор прати макроекономска дешавања и укључен је у рашчлањивању Годишњег националног програма и то у делу који се тиче ресурса. За потребе ЕАРС састаје се четири пута годишње.

Виши одбор за планирање у случају цивилних опасности (Senior Civil Emergency Planning Committee – SCEPC), бави се широким спектром суочавања са цивилним катастрофама и одавно се налази у Управи за операције НАТО. Одбор представља саветодавно тело за цивилно планирање у случају опасности и одговор на несреће, би-

¹⁶ EDRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre), Internet, 20/06/05, <http://www.nato.int/edrcc/hom.htm>.

¹⁷ О осталим акронимима у наставку текста.

ло оне природне или које је проузроковао човек. Попут свих претходно наведених одбора састаје се у форми двадесетшесторице (НАТО) и четрдесетдеветорице (ЕАРС). Алијанса процењује да су у овом подручју доживљене измене у последњој декади (НАТО је у овој области до 1990. године своју позорност усмеравао ка одговору на несреће које би произвео прелазак хиљада тенкова Варшавског пакта на територију Западне Европе).

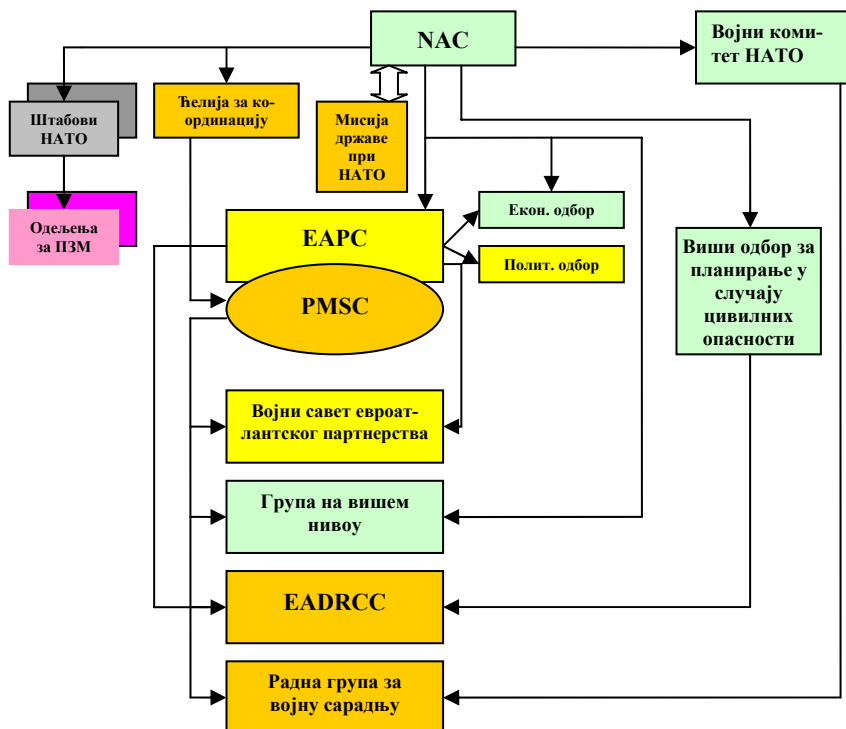
Постоји велики број одбора чији чланови су искључиво из главних градова чланица. Пример је *Атлантска саветодавна политичка група* (Atlantic Policy Advisory Group – APAG). Чланови групе су представници политичких странака, али њихова иступања представљају појединачна и стручњачка мишљења. На крају сваког састанка израђује се један Политички папир (Policy Paper), где се не наводи ко је шта рекао, већ се користи у писању неких других будућих докумената.¹⁸

Мисије партнера при НАТО. Све државе чланице Партнерства за мир имају своје мисије при НАТО које су смештене у Бриселу. Задатак мисија партнера при НАТО је представљање држава као чланица партнера. То укључује суделовање у ЕАРС и развој програма ПЗМ. Сарадња обухвата политичке, војне и цивилне аспекте. У Главном штабу НАТО партнере представљају елементи за везу, које чине дипломатско и војно особље. Многе земље партнери успоставиле су потпуна дипломатска представништва у НАТО, као и више војне представнике у Војном одбору. Земље партнере на састанцима Војног одбора у ЕАРС/ПЗМ представљају виши официри који обављају службу унутар мисија земаља партнера основаних у НАТО и одређених као њихов војни представник.

Овако побројана тела која суделују у остварењу Програма показују да је Партнерство ипак само својеврсни аранжман, како га је назвао Александар Фатић и како се он формално квалификује, који је нешто више од иницијативе, а нешто мање од међународне организације. Управо из тог разлога и постојећи делови структуре Партнерства названи су „телима“, а не органима. Структура оваквог аранжмана је по својој природи распршена и не постоји јасан систем хијерархије. Свако тело Партнерства је под патронатом неког од многобројних органа Алијансе. Такође, све иницијативе и програми у оквиру Партнерства, део су организација или агенција НАТО, тј. подређени су им.

НАТО, организујући овај програм, није хтео ишта препустити случају, све што се дешава под слоганом Партнерства, „покривено“ је одређеним телом или организацијом Алијансе. Тиме Савез стиче увид у сваки корак државе у сарадњи са партнерима и чланицама НАТО, не допуштајући државама-партнерима самоизбор у правом смислу речи. Овако постављеним системом сарадње партнера и НАТО, Алијанса додатно компликује партнеру увид и ствара немоћ у јединственом деловању представника државе-партнера, чиме се и партнеру онемогућује да има сопствени хијерархијски ланац у оквиру програма Партнерство за мир.

¹⁸ Веселко Грубишић, *Хрватска у сједишту НАТО-а у Бриселу*, оп. цит, стр. 204–205.

Слика 1 Организациона структура политичких и војних тела у Партнерству за мир

ИНИЦИЈАТИВЕ, ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ У ОКВИРУ ПЗМ

Унапређено и оперативније Партнерство за мир (EMOP) – на Вашингтонском самиту шефова држава и влада су одобрили овај пројекат. EMOP обухвата:

- Политичко-војни оквир за операције Партнерства под вођством НАТО;
- Проширен и прилагођен Процес планирања и ревизије (PARP);
- Концепт оперативних способности за операције Партнерства под вођством Савеза.

Процес планирања и ревизије (Planning and Review Process – PARP) – је двогодишњи процес у који су укључени билатерални и мултилатерални елементи консултација. Процена планирања и прегледа и циљеви интероперабилности се потврђују после консултација, од стране државе-партнера и Савеза. На основу дате процене сачињава се обједињени извештај, који своди сваку договорену процену и утврђе-

не снаге. Извештај је доступан сваком партнеру учеснику процеса и савезнику. Двогодишњи циклус RARP састоји се од следећих корака: у првој години прикупљају се подаци (кроз испуњавање Упитника свеукупне интероперабилности и посетом тима НАТО стручњака држави – партнеру), врше се разговори с партнерима, даје се оцена стања (извештај – оцена припрема НАТО уз сагласност партнера), те одобрава се извештај (у оквиру NAC). У другој години двогодишњег циклуса RARP, Упитник свеукупне ПЗМ интероперабилности не попуњава се изнова, него се претходно извештај ажурира и допуњује само на основу разговора с партнерима.

Партнери који желе да учествују у процесу преузимају обавезе да за сваки двогодишњи плански циклус доставе податке о својој одбрамбеној политици, развоју догађаја и плану демократске контроле оружаних снага, националној политици према сарадњи у оквиру Партнерства за мир, одговарајућим финансијским и привредним плановима и многим другим питањима.

Концепт комбинованих здружених оперативних снага (Combined Joint Task Forces Concept – CJTFC) – је концепт о успостављању нових снага унутар Алијансе, коју је предложио амерички секретар за одбрану Аспен на састанку у немачком граду Травеминдеу 1993. године. Формално усвајање предлога заживело је у Берлину 1996. године. Право значење ових снага бисмо могли окарактерисати као „окупљене, мултинационалне, вишенаменске снаге упућене на реализацију разноликих, посебних циљева“.¹⁹ Концепт представља мултинационалне, мултиоперабилне војне снаге састављене од снага чланица и нечланица Алијансе, уприличене за хитра дејства изван територија држава НАТО, а које су под контролом и командом или НАТО или Западноевропске уније.

Важно обележје CJTF је војна и политичка екстензивност окупљених снага. Предложена су три облика CJTF: искључиво НАТО снаге држава-савезница, снаге CJTF у којима би суделовале све заинтересоване чланице НАТО и ПЗМ и CJTF предвођен Западноевропском унијом у којој би учествовале све заинтересоване чланице ЗЕУ уз употребу средстава НАТО, али уз сагласност свих чланица НАТО савеза за употребу свих средстава Алијансе. Снаге су примарно предвиђене за акције хуманитарне природе, спречавање сукоба и успоставе мира.

Конкретан подухват комбиновања приступа CJTF и изградње заједничких војних снага предузет је акцијом Албаније, Бугарске, Грчке, Италије, Македоније, Румуније и Турске стварајући мировне снаге за Јужну Европу (MPFSEE). Успостављањем CJTFC НАТО добија могућност да делује као широке „коалиције вољних“ (coalitions of the wil-

¹⁹ Ashton Cragg, *The CJTF Concept: A Key Component of the Alliance's Adaptation*, NATO Review, 44/4, July 1996, p. 7.

БЕЗБЕДНОСТ

ling), чиме се ствара услов да у одређеним акцијама не делују све чланице Савеза и ПЗМ, већ само оне које су за то заинтересоване.²⁰ Лидија Чехулић за концепт CJTF тврди да је уз своју нову доктринарну вредност имао и конкретно политичко значење. Њиме је остварена компромисна основа за будуће деловање Алијансе у новим околностима, што је била разделна линија становишта европејаца и атлантиста.²¹

Концепт оперативних способности (Operational Capabilities Concept – OCC) је иницијатива која треба да повећа оперативне способности Партнерства за мир увођењем додатних мирнодопских средстава и механизма за повећање међуоперабилности партнерских снага и, самим тим, способности снага Савеза и партнерских снага да оперишу заједно у будућим операцијама Партнерства за мир под вођством Савеза. OCC се развија на основу следећих елемената: комплекси војних снага и способности сваке јединице понаособ, утврђене мултинационалне снаге, мирнодопски сараднички односи, механизми (тела) за израду процена мултинационалних снага, надзорна тела за добијање обавештења о стању јединица и логистичке способности.²²

Концепт је настао на основама искустава операција у Босни и Херцеговини у оквиру IFOR/SFOR снага. Он је нови и обухватнији приступ војној сарадњи и увезује разнолике елементе ПЗМ. Ближе и усмереније војне сарадње сачињене помоћу OCC, потврђују сарадњу у мирнодопским условима и то са оним снагама партнера који су ефикаснији и спремнији да делују са онима из Алијансе. OCC остварује везу између нормалне сарадње у контексту ПЗМ и процеса стварања НАТО силе који се активира у кризама. Такође, помаже стварању снага и способности за управљање кризама под вођством НАТО и исказивању ефикасности на терену.²³

Политичко-војне претпоставке за изградњу Концепта оперативних способности су:

- Концепт треба процењивати према додатној обуци и вежбовним активностима;
- Ако се као део OCC препоручује додатна обука и вежбовне делатности, требало би их јасно описати. Циљ је увећање квалитета обуке и вежби Партнерства, али с тим да би те активности биле одвојене од обуке у оквиру Савеза која потпада под члан 5 Вашингтонске повеље;

²⁰ Лидија Чехулић, *Еуроатлантизам*, Политичка култура, Загреб, 2003, стр. 238–244.

²¹ Исто.

²² ИЗВОР: Internet, 09/02/05, <http://www.nato.int/pfip/docu/d990615e.htm>.

²³ *NATO Handbook*, op. cit, pp. 75–76.

- Заједничка обука савезничких и партнерских снага не би требало да се дешава на уштрб средстава и капацитета намењених за обуку према члану 5;
- У свим елементима квалитет ОСС би морао имати предност над квантитетом;
- Треба размотрити способност Савеза и партнера да апсорбују предложене делатности ОСС;
- Концептом би требало тежити транспарентности делатности ПЗМ и оптималној примени те активности у служби ОСС, респектујући њихов национални карактер;
- Способност изграђених вишенационалних јединица да буду самоподрживе и одрживе је једна од главних претпоставки концепта. Оптимализација војне ефикасности у том погледу је већи изазов што је ниво вишенационалности нижи;
- Примена мирнодопских сарадничких односа унутар ОСС не би смела да доведе до умањења војних способности;
- Средства и механизме ПЗМ неопходно је преиспитати ради уздицања способности свих партнера да скроз израбе нове могућности које допушта ОСС.²⁴

Политичко-војни оквир (Political-Military Framework – PMF) за операције ПЗМ под вођством НАТО инициран је на самиту у Мадриду. Садржи начела, модалитете и друге смернице за учешће партнера у политичким консултацијама и доношењу одлука у оперативном планирању и командовању. Омогућава партнерима да суделују у планирању и извођењу операција Партнерства предвођене НАТО и добију шансу да допринесу политичком усмеравању и надзирању операција у којима Североатлантски савет има последњу реч.²⁵

Програм Партнерства за мир за унапређење обуке и образовања (Training and Education Enhancement Programme – ТЕЕР). Програм је усмерен на побољшање процеса обуке и образовања како би могло да се одговори садашњим захтевима унапређеног и оперативнијег Партнерства, с посебним нагласком на међуоперабилност, и, да се подстакне на виши степен сарадње и дијалога међу ширим одбрамбено-безбедносним структурама у НАТО и партнерским државама, осигуравајући на тај начин боље искоришћење људских и других ресурса.

ТЕЕР је усредсређен на шест елемената у свом програму:

²⁴ Вељко Б. Кадијевић, Јован М. Чанак (ур.), *Партнерство за мир и СР Југославија*, оп. цит, стр. 142–143.

²⁵ *Исто*, стр. 113–114.

БЕЗБЕДНОСТ

1. Повезивање и удруживање између институција за обуку и увежбавање НАТО и ПЗМ (до сада НАТО је потврдио статус Тренинг центра за ПЗМ за осам институција у Аустрији, Грчкој, Словенији, Швајцарској, Шведској, Турској, Украјини и Финској; у Србији у процесу потврђивања);
2. Повратна обавештења и процена ситуације на „терену“ о делатностима ПЗМ;
3. Увежбавање метода и средстава планирања понуђених партнерима;
4. Средства интероперабилности за партнере;
5. Асистирање НАТО на подручју националних стратегија обуке и увежбавања;
6. Проширење напредног учења и симулације (циљ је да се искористе предности савремених технологија у развоју оквира НАТО за учење на даљину и управљање симулацијом за употребу у обуци и вежбању војног особља за операције Партнерства за мир под руководством НАТО и сличним задацима).²⁶

ТЕЕР није усмерен само ка војној, већ и ка цивилној политици безбедности заједнице. Важан је „алат“ у јачању цивилно-војне кооперације, исказивању вредности евроатлантске заједнице и трансатлантске способности управљања кризама. Придруживањем Партнерству и присуством у ТЕЕР, захтеви за појачаном војном обуком, садржајнијом војном сарадњом и бољом искоришћеношћу савремене информационе технологије кроз ТЕЕР програм могу бити задовољени.²⁷

Активности обуке и образовања које НАТО осигурава нарочити су прилог Радног програма Партнерства. Њиме је обухваћено: појединачно образовање у разним школама НАТО, конференције и радионице које спонзорише НАТО, војне делатности и вежбе. Формирана је Група НАТО-а за обуку (NATO Training Group) у склопу Интернационалног војног штаба, као и све већи утицај Војне агенције за стандардизацију (Military Agency for Standardization – MAS), Групе НАТО за симулациону политику (NATO Simulation Policy Group – NSPG) и огранка за образовање и обучавање у Ђелији за координацију Партнерства, део су мера којима се услови за обуку побољшавају и проширују на партнере.²⁸

Најбитније образовне установе у којима државе у транзицији могу да школују своје официре су: НАТО школа одбране (NATO Defense College – NDC), НАТО школа Врховног штаба савезничких снага за Евро-

²⁶ *NATO Handbook*, op. cit, pp. 76–77.

²⁷ Philipp Fluri, *Why the Federal Republic of Yugoslavia Ought to Apply to Join Partnership for Peace*, Internet, 04/05/05, http://www.dcaf.ch/publications/e-publications/SI_FRY/Fluri.pdf.

²⁸ Дејан Гајић, *Земље у транзицији и Партнерство за мир: могућности у области образовања официрског кадра*, Војно дело, 2/2004, Београд, 2004, стр. 53–67.

пу (The NATO SHAPE School) и НАТО школа за информатичке и комуникационе системе (NATO Communications and Information Systems School – NCISS).²⁹

Концепт центара за обуку Партнерства (Concept for PfP Training Centres). Концептом су предвиђени разноврсни облици учешћа НАТО у тим центрима, укључујући пружање стручних савета и помоћи. Према условима наведеним у Концепту, обитава неколико центара за обуку Партнерства за мир: Центар за обуку „Партнерство за мир“ у Анкари; Полигон за обуку Јаворов у Украјини; Женевски центар за безбедносну политику у Швајцарској, где је окупљено 16 држава, у оквиру кога се налази и DCAF (Центар за демократску контролу оружаних снага); Центар за учење страних језика у Словенији, који делује у оквиру Школе за стране језике Војног центра НАТО за образовање;³⁰ Центар за обуку „Партнерство за мир“ у Букурешту; Центар за обуку „Партнерство за мир“ у Алмансу у Шведској, Центар за обуку „Партнерство за мир“ у Аустрији; Центар за обуку „Партнерство за мир“ у Грчкој; ПЗМ центар за обуку Финској.³¹

Уласком Србије у Партнерство за мир 14. децембра 2006. године, од стране Министарства одбране и Министарства иностраних послова Србије понуђено је да Центар за АБХО у Крушевцу постане један од центара за обуку приступница Партнерства за мир. По неким назнакама из Брисела вероватно ће постати део Концепта центара за обуку. Други могући ресурс Србије у оквиру ПЗМ је ВМА у Београду. То је једина медицинско-санитетска установа у окружењу Србије, која дословно има довољно искуства да постане Партнерски центар за обуку. Будући да је на ВМА деведесетих година претходног столећа обављено преко пет хиљада операција из области ратне хирургије, јасно је да ова институција може постати и наставна база за област медицине и санитета ПЗМ, па можда и Алијансе.

Кроз Концепт центара за обуку Партнерства за мир савезници и партнери су придали велики значај капацитетима и објектима за обуку појединих земаља-партнера. Предвиђени су разнородни облици учешћа НАТО у центрима, посебно пружање стручних савета и помоћи. Укључивањем све више објеката за обуку у својеврстан систем центара Партнерства за мир тежи се оформљивању мрежа националних постаја за едукацију, као део колективног приступа обуци и образовању.³²

Конзорцијум војних академија и института за проучавање проблема безбедности „Партнерство за мир“ (PfP Consortium of Defence

²⁹ *NATO Handbook 2001*, pp. 329-335, op. cit.

³⁰ *Official opening of the Partnership for Peace Language Training Center*, 09.11.2001, Internet, 07/04/05, <http://www.nato.gov.sl/eng/press-center/press-releases/1061.htm>.

³¹ Вељко Б. Кадијевић, Јован М. Чанак (ур.), *Партнерство за мир и СР Југославија*, оп. цит, стр. 149.

³² Дејан Гајић, *Земље у транзицији и Партнерство за мир могућности у области образовања официјерског кадра*, оп. цит, стр. 61.

БЕЗБЕДНОСТ

Academies and Security Studies Institutes), усредсређен је на цивилно-војно образовање у државно-безбедносном и војном планирању на стратегијском нивоу и тежи унапређивању мултинационалног образовања кроз сарадничке приступе којима се повезују практичари, научници и стручњаци из области одбране у тематске мреже који олакшавају размену информација.³³ Такође, могао би да прошири круг учесника у Партнерству за мир обухватањем универзитета и невладиних организација.

Циљеви Конзорцијума су: неговање вишег ступња научно-образовних могућности у одбрамбено-безбедносној заједници, успостављање високих мерила професионалног војног образовања, промовисање исплативости образовања путем заједничког учења и обука, нпр. путем Интернета, ширење дијалога, разумевања и сарадње истраживањем у безбедности земаља чланица ЕАРС и ступање у надопуњујуће односе са другим институцијама, попут Школе одбране Савеза (NATO Defence Цоллеге).³⁴

Симулациона мрежа „Партнерство за мир“ (PfP Simulation Network – SIMNET). Она се заснива на најновијим достигнућима Концепта комбинованих здружених оперативних снага и требало би да има за циљ пружање подршке сличним концептима. Њен приступ се састоји у унапређивању те обуке употребом компјутерске технологије и комуникација које могу да повежу националне и мултинационалне штабове и удаљена командна места. Усредсређена је на војну командно-штабну обуку за операције Партнерства под вођством Североатлантског савета.

По мишљењу Дејана Гајића, сарадника Института за међународну политику и привреду у Београду, савезници и партнери би у догледно време могли допринети даљој еволуцији SIMNET ако суделују као „удаљени положаји“ на којима би се државе мењале у улози главноруководећих током вежби деловања командног места у оквиру Партнерства у циљу побољшања командно-штапских радњи у операцијама ПЗМ под командом Савеза. Исто тако, ускоро се од партнера и савезника очекује употреба предности које пружа SIMNET за максималан утицај напредне технологије на развој унапређеног и оперативнијег Партнерства.³⁵

Акциони план учлањења (чланства) (Member Action Plan – MAP) је план односно концепт који помаже партнерима који теже да постану пуноправни чланови Савеза. Донет је на основу искустава и знања Пољске, Мађарске и Чешке које су постале пуноправни чланови Са-

³³ Вељко Б. Кадиевић, Јован М. Чанак (ур.), *Партнерство за мир и СР Југославија*, оп. цит, стр. 150.

³⁴ Дејан Гајић, *Земље у транзицији и Партнерство за мир могућности у области образовања официрског кадра*, оп. цит, стр. 61–62.

³⁵ Исто, стр. 62–63.

веза 1999. године. MAP је установљен како би потврдио члан 10 Повеље НАТО да политика „отворених врата“ није утихнула и да помогне аспирантима у развоју властитих способности у циљу заједничког деловања са НАТО.³⁶

MAP обухвата:

- Потчињавање осмишљеном Годишњем националном плану који покрива политичке, економске, одбрамбене, питања капацитета и извора способности, безбедносне и правне аспекте могућности чланства земаља у НАТО (Годишњи национални програм – Annual National Programme – ANP, се подноси на основу MAP). ANP служи као водећи документ, којим се пројектује развој оружаних снага државе у неколико наредних година и образује оквир за припрему одбрамбених структура за чланство у НАТО);³⁷
- Механизам тачног и правовременог обавештавања о попуни капацитета снага кроз процену напретка програма држава-претендента Алијанси, којим се укључује политичка и техничка саветодавна помоћ на састанцима по систему NAC(26)+1;
- Форум за расправу да помогне усклађивању помоћи НАТО или чланице појединачно држави-аспиранту на подручју одбране;
- Приступ планирању одбране за државе-претенденте за чланство, која обухвата разраду и преглед договорених циљева.³⁸

Годишњи национални програм се обнавља сваке године, након извештаја о достигнућима претходног Програма, који се предочава министрима спољних послова и одбране у пролећном сазиву Североатлантског савета.³⁹

Када је НАТО 1999. године објавио MAP, многе чланице Партнерства за мир су сматрале да MAP у основи замењује Партнерство. Међутим, пуним учешћем у Партнерству уз суделовање у PARP, држава исто тако може развити пуну интероперабилност са снагама НАТО и припремити структуре оружаних снага и способности за могуће чланство у НАТО. Дакле, да би држава приступила ПЗМ није неопходно да приступи MAP.

Просуђивање стања одбрамбеног система (Assessment – ASS). Процес планирања и прегледа нуди свим земљама партнерима опционално (ако желе учествовати) да искористе искуство Алијансе у процесу планирања система одбране. Пре него се започне с процесом

³⁶ Simon Jeffrey, *NATO's Member Action Plan (MAP) and Prospects for the Next Round of Enlargement*, Internet, 04/11/04, <http://wwics.si.edu/topics/pubs/ACF45B.pdf>.

³⁷ *Member Action Plan On the Road Toward NATO*, Internet, 12/04/05, http://www.bdccl.ee/bdcol/pdf_files/bdreview/03bdr299.pdf.

³⁸ *NATO Handbook*, op. cit, pp. 65–67.

³⁹ *The Prague Summit and NATO's Transformation*, NATO Public Diplomatic Division, Brussels, 2002, pp. 23–24.

БЕЗБЕДНОСТ

прилагођавања одбрамбеног система државе-партнера систему колективне одбране, потребно је утврдити стање у којем се тај систем налази, да би се касније детаљним прегледом стања могле предложити одговарајуће мере за његово прилагођавање. PARP је успостављен као двогодишњи плански циклус. Земље – партнери који желе учествовати у процесу, требају обезбедити информације о широком ланцу тема, у које спадају: одбрамбена политика, демократски надзор оружаних снага, национална политика у односу на сарадњу унутар програма Партнерства за мир, финансијски и економски планови, итд. Исто тако је потребно детаљно изложити стање својих оружаних снага и пружити подробне информације о постројењима и особљу стављеним на располагање за сарадњу унутар Партнерства за мир.

На темељу одговора сваке земље партнера, ради се оцена стања одбрамбеног система сваке државе (уласком у MAP и целог државног апарата за суделовање у колективној одбрани). Потом се припрема сет циљева чијом се применом подстиче увођење мера за јачање интероперабилности између ОС партнерске државе и ОС земаља-чланица НАТО. Они су у почетку звани „Циљеви интероперабилности“, а сада „Партнерски циљеви (PC)“. Након билатералних и мултилатералних саветовања, оцену планирања и рашчлањивања, као и PC заједно договарају Савез и земља-партнер на коју се то односи.

PARP процедура почиње попуном Упитника о целокупној интероперабилности ПЗМ (Survey of Overall PfP Interoperability) на основу којег се ради просуђивање (Assessment). О просуђивању се расправља током посете тима НАТО земљи учесници PARP. Детаљи се разјашњавају у Бриселу на састанку Политичко-војног управног одбора НАТО с представницима земље за коју је направљено просуђивање. PARP је изворно двогодишњи циклус, али земље чланице MAP дорађују и допуњују просуђивање и у другој години циклуса (што није обавеза земаља које нису чланице MAP). Такође, чланице MAP попуњавају додатно поглавље у Упитнику о интероперабилности.

Партнерски циљеви (PC). У оквиру PARP, НАТО и партнерске земље заједно бирају поједине сегменте у оквиру одбрамбеног система земље-партнера којима ће се циљано подићи разина интероперабилности како би партнер био кадар учествовати у НАТО/ПЗМ активностима и операцијама. У складу с намерама земље-партнера изнесеним у Презентационом документу и резултатима процене PARP, НАТО сугерише који би Партнерски циљеви били најприкладнији за постизање интероперабилности између партнерских и савезничких снага. Свака земља – партнер узимајући у обзир НАТО предлоге, одређује и прихвата оне Циљеве који су у складу са сопственим индивидуалним интересима, потребама и могућностима. Партнерски циљеви морају бити прилагођени партнеровим потребама и нивоу развоја снага, способности и интероперабилности за време претходног циклуса PARP. Партнерски циљеви односе се формално на снаге и способности партнера које је пријавио да су на располагању за

активности ПЗМ. Циљеви су формално усвојени након што Северно-атлантски савет прихвати просуђивање (Assessment).

За партнере који суделују у MAP одређују се Циљеви који изравно припремају партнера за будуће чланство у Савезу. У том смислу Партнерски циљеви се могу разврстати на:

- РС који се односе на убрзавање усклађивања целокупног државног апарата захтевима колективне одбране;
- РС који се односе на прилагођавање целокупне структуре оружаних снага;
- РС који се односе на снаге које су пријављене за НАТО операције подршке миру.

Појединачни акциони план Партнерства (The Individual Partnership Action Plan – IPAP) је установљен на самиту у Прагу. IPAP је сачињен како би се још више продубила сарадња између чланица Алијансе и партнера. Појединачним планом се пројектује двогодишња сарадња између Савеза и партнера. Овим планом се утврђују разнолики механизми за кооперацију кроз коју ће партнери и Савез утицати једни на друге, изоштравајући средиште свог занимања и активности ка снажнијој потпори напорима које улаже партнер у реформу своје државе. НАТО осигурава одређени, за државу у питању специфични, сет консултација важних за досезање циљева реформи.

Општа питања разматрана у оквиру IPAP су: политичка и безбедносна питања; одбрана, војно-безбедносна питања; јавно информисање; наука и животна средина; планирање цивилне заштите; административна питања у вези заштите безбедности и питања ресурса. Новембра 2004. године Грузија је постала прва држава која има развијен IPAP са НАТО. Разрастање IPAP са Азербејџаном и Узбекистаном је у повоју, док је Јерменија изразила жељу за израдом сопственог плана.⁴⁰

Акциони план Партнерства о изградњи институција за делатности одбране (Partnership Action Plan on Defence Institution Building – PAP-DIB) је развијен у оквиру EAPC на истанбулском самиту јуна 2004. године. НАТО је утемељио овај процес са посебним освртом на државе кавкаског и централноазијског региона.⁴¹ Овај релативно нови механизам је израђен да припомогне партнерским земљама да подстакну и одрже присутне реформе институција за одбрамбене активности у складу са сопственим потребама, али испуњавајући међународне обавезе и норме. PAP-DIB представља дефинисана заједничка исходишта за рад партнера у овој области, охрабрујући размену искустава и помаже у утврђивању билатералних програма помоћи у безбедности и одбрани.

⁴⁰ *Individual Partnership Action Plan*, Internet, 15/06/05, <http://www.nato.int/issues/ipap/index.html>.

⁴¹ *Partnership Action Plan on Defence Institution Building*, Internet, 11/06/05, <http://www.nato.int/docu/basicxt/b040607e.htm>.

БЕЗБЕДНОСТ

Акционим планом су обухваћени:

- Ефективни и јавни аранжмани за демократску контролу деловања одбране;
- Суделовање цивила у напретку еволуције одбрамбене и безбедносне политике;
- Ефективна и јавна легислатива и правни надзор сектора одбране;
- Побољшавање у процени безбедносних ризика и захтева одбране државе, прилагођених са развојним и водећим, могућим и интероперабилним способностима;
- Оптимизација управљања министарства одбране и других агенција које поседују структуре за интеграцију;
- Усаглашавање са међународним обрасцима и праксама у сектору одбране, укључујући контролу извоза;
- Делотворно и јавно планирање трошкова и процедура дозначавања извора у области одбране;
- Ефективно управљање трошковима одбране као и социо-економски утицаји реструктурирања одбрамбеног сектора;
- Делотворна и за јавност отворена структура особља и практиковање да што већи број цивилног особља ради у оружаним снагама и министарствима одбране;
- Ефективна међународна сарадња и добросуседски односи у садржајима одбране и безбедности.⁴²

Акциони план Партнерства за борбу против тероризма (Partnership Action Plan Against Terrorism), донет на прашком самиту, којим је су утврђене обавезе партнера у борби против тероризма, као и обавезе савезника у помоћи партнерима при изради ефективнијих и ефикаснијих планова у борби против тероризма. Њим се подупире организовање радионица и семинара на којима се изучавају теме о смањивању рањивости важних инфраструктура (енергија, комуникације, транспорт и системи неопходни за основне животне потребе), заштита од екотероризма и сајбер-тероризма, утврђивање пограничне безбедности, борба против трговине људима и развој делотворнијих средстава за откривање експлозивних направа.⁴³

Поверенички фонд Партнерства за мир (Partnership for Peace Trust Fund) је механизам којим чланице НАТО на добровољној основи омогућавају помоћ партнерима у решавању постојећих, безбедносних проблема. Не постоји фонд у правом смислу те речи, већ је помоћ обезбеђена по систему од „случаја до случаја“, с тим да државе нису ни у каквој обавези подржати овакву иницијативу. Било која држава која партиципира у ПЗМ може се обратити за помоћ Повереничком

⁴² *Security Through Partnership*, NATO Public Diplomacy Division, Brussels, 2005, p. 24–26.

⁴³ Исто, стр. 33.

фонду. Државе попут Аустрије, Финске, Шведске и Швајцарске су активне у обезбеђењу потпоре пројектима Фонда. Чак су Црна Гора, Србија и БиХ, док нису биле чланице Партнерства, примале помоћ из овог фонда под покровитељством Иницијативе за Југоисточну Европу (SEEI).

У оквиру структура НАТО, Агенција за одржавање и набавку (NATO Maintenance and Supply Agency – NAMSA) покрива делатности Повереничког фонда. Да би NAMSA могла деловати ван граница држава НАТО пакта, неопходно је било да потпише Меморандум о разумевању и Уговор о имплементацији помоћи са 23 земље – нечланица Алијансе, а са још 3 је у фази преговора. Са Србијом NAMSA је потписала Уговор о помоћи и пре но што је приступила ПЗМ што јој је омогућило извођење пројеката на њеној територији системом Повереничког фонда.

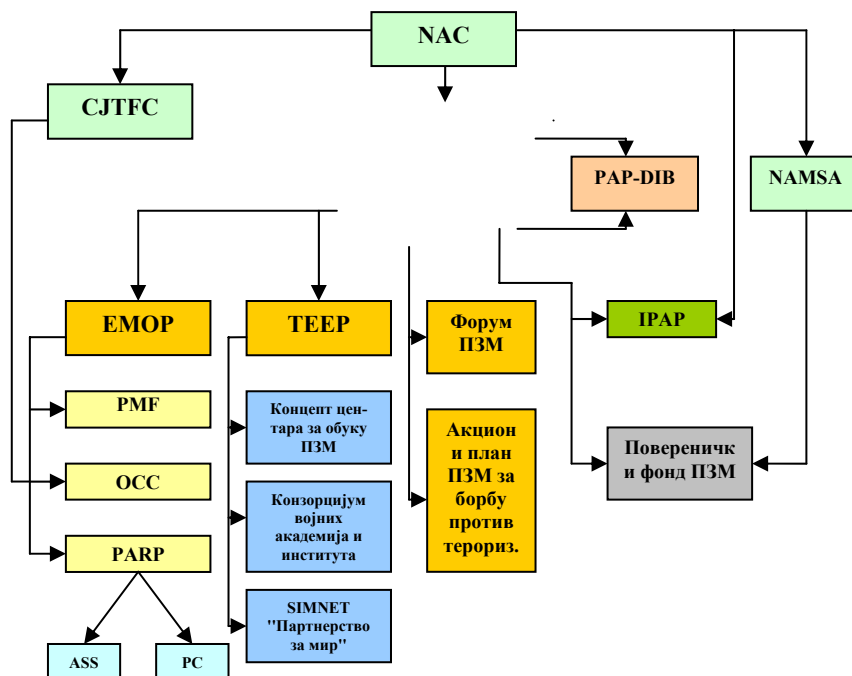
Фонд је установљен септембра 2000. године, а сваки савезник, који нађе за сходно да помогне партнеру, засебно помаже партнеру на извођењу пројекта. Сваки пројекат је усредсређен на уништење пешадијских мина, муниције и ватреног оружја, преваходно малокалибарског, што је у складу са Повељом из Отаве (Ottawa Treaty) из 1997. године. Пројектом управља партнер и савезник-донатор, који је одговоран за његову примену и организацију финансирања.

У току априла-септембра 2002. године потрошено је око 4,2 милиона долара за уништење 2 милиона противпешадијских мина и муниције у Албанији, Украјини, Молдавији и Грузији. Пројекат за уништење 22.000 комада кратког ватреног оружја је извршен у Србији. Пројекат је планиран да се заврши у року од 4 месеца, а окончан је за шест седмица. Пројекат је започет у околини Чачка септембра 2003. године а, због брзог извршења, остаток новца је био усмерен на уништење додатних 4.500 комада наоружања.⁴⁴

Партнерски форум Партнерства за мир (PfP Partnership Forum) је швајцарски пројекат који нуди електронску подршку за организацију, бригу и обезбеђење бољег рада ЕАРС и активности ПЗМ. Оперативност сервиса је омогућена Мрежом за међународне односе и безбедност (International Relations and Security Network – ISN). Конкретно Форум Партнерства пружа следеће могућности:

- Подршка организацији тока догађаја: у односу на догађај, логистичка информација и други доступан материјал може бити константно доступан (*on-line*);
- Подршка и праћење догађаја и функција архивирања: папири, слике, презентације и други исходи догађаја у архиви доступни свима.

⁴⁴ *Support to Partnership for Peace Trust Fund Projects by NATO Maintenance and Supply Agency (NAMSA) Presentation to International Campaign to Ban Landmines, Standing Committee on Stockpiles Destruction in Geneva, 12. February 2004, Internet, 04/04/05, http://www.gichd.ch/pdf/mbc/SC_feb04/speeches_sd/NAMSA_12Feb04.pdf.*

Слика 2 Организациона структура иницијатива, програма и активности у Партнерству за мир

На захтев, публикације ће бити доступне свима или заштићене на одговарајући начин;

- Непосредна расправа и омогућавање дистрибуције информација: ако постоје заинтересоване странке, Форум Партнерства осигурава и електронски сервис за приватну расправу или доставу информација, што би било заштићено на одговарајући начин.

ISN је основна информациона платформа за рад појединаца у оквиру ПЗМ. Обавезан је да ради унутар институција Партнерства за мир и служи државницима и стручњацима за међународну безбедност у достављању кључних информација и знања у вештини управљања како би допринели миру и стабилности у евроатлантском региону. Делатности које ISN покрива су:

- Информације о питању безбедности;
- Обавештења и руковођење информацијама;
- Управљање мрежом;
- Трендови у информационој технологији и техничка Интернет инфраструктура;

- Ресурси за виртуелне медије.

Нови изазови ризици и претње, знатно доприносе убрзању промена у оквиру сектора безбедности. Из тих разлога партнери који се желе учланити у НАТО, своје промене морају водити брже од промена који се дешавају унутар НАТО, како би га могли сустићи и придружити му се. Важно је разумети да у Алијансу и Партнерство за мир не улазе само оружане снаге, већ целокупна друштва те их је неопходно реформисати.

Постоје размишљања да у том Савезу није место Србији, јер је то проатлантски, односно проамерички савез, који шири западне вредности и то искључиво америчке, али и производи кризе по свету и терористичке нападе. Србији би било место у том савезу, по мишљењу професора др генерала Радована Радиновића, када би НАТО постао свеевропски систем безбедности. Радиновић тврди да је НАТО „средство Запада у геополитичкој утакмици за владање светом“. Он улазак у Партнерство не велича као нешто спектакуларно, него ПЗМ по његовом мишљењу у безбедносном смислу не значи ништа. „Партнерство је само један бенигни програм, који доприноси релаксирању односа са суседним државама“.⁴⁵

Без обзира на оваква промишљања о Партнерству за мир политички представници и припадници војног естаблишмента Србије и Црне Горе су се определили за евроатлантски пут, а први степен представља Партнерство за мир.

ЗАКЉУЧАК

Јасно је да Партнерство за мир представља уникатну атлантску творевину која је приређена како би се будуће чланице НАТО могле ваљано припремити за учешће у раду Алијансе, али и како би се ширила безбедносна заједница и подручје безбедности. Због својих особености, Партнерство за мир поседује специфичну устројеност и структуру. Свако тело у оквиру ПЗМ је под патронатом неког од органа Алијансе. Самим тим структура Партнерства је врло експанзивно постављена, а државе-приступнице су под будним оком НАТО, те им стога није остављено пуно „простора“ за креативност, али и самосталност. Међутим, како се број партнера смањује, а број савезника увећава, овакав однос НАТО је посве јасан, јер припрема државе за њихово будуће чланство у Савезу. Дакле, челници НАТО који су стварали Партнерство, унапред су узели у обзир намеру стварања оваквог програма.

⁴⁵ Ана Андрић, *Независна Црна Гора – антисрпска држава*, Интернет, 06/08/05, <http://www.srpskapolitika.com/preporucujemo/2005/203.html>.

БЕЗБЕДНОСТ

ЛИТЕРАТУРА:

1. Andri} A., *Nezavisna Crna Gora – antisrpska dr`ava*, Internet, 06/08/05, <http://www.srpskapolitika.com/preporucujemo/2005/203.html>.
2. *Basic Document of the Euro-Atlantic Partnership Council*, Sintra, 30. May 1997, Internet, 04/04/05, <http://www.nato.int/docu/basicxt/b970530a.htm>.
3. Cragg A., *The CJTF Concept: A Key Component of the Alliance's Adaptation*, *NATO Review*, 44/4, July 1996.
4. Чехулић Л., (2003) *Еуроатлантизам*, Загреб: Политичка култура.
5. Djordjevi} Bob, *Partnership for Peace – Modern-day Version of Drang Nach Osten Strategy*, *Taming the Russian Bear*, 23/03/05, <http://www.truthinmedia.org/truthinmedia/Columns/Drang.html>.
6. *EDRCC (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre)*, Internet, 20/06/05, <http://www.nato.int/eadrcc/hom.htm>.
7. Fluri P., *Why the Federal Republic of Yugoslavia Ought to Apply to Join Partnership for Peace*, Internet, 04/05/05, http://www.dcaf.ch/publications/e-publications/SI_FRY/Fluri.pdf.
8. Гајић Д., (2004) *Земље у транзицији и Партнерство за мир: могућности у области образовања официјерског кадра*, Београд: Војно дело, 2/2004.
9. Грубишић В., (2004) *Хрватска у сједишту НАТО-а у Бриселу*, у: Лидија Чехулић (уредник), *НАТО и нови међународни односи*, Политичка култура, Загреб.
10. *Individual Partnership Action Plan*, Internet, 15/06/05, <http://www.nato.int/issuess/ipap/index.html>.
11. Jeffrey S., *NATO's Member Action Plan (MAP) and Prospects for the Next Round of Enlargement*, Internet, 04/11/04, <http://wwics.si.edu/topics/pubs/ACF45B.pdf>.
12. Кадијевић В. Б., Чанак Ј. М. (ур.), (2001) *Партнерство за мир и СР Југославија*, Београд: Институт за геополитичке студије.
13. *Member Action Plan On the Road Toward NATO*, Internet, 12/04/05, http://www.bdcoll.ee/bdcoll/pdf_files/bdreview/03bdr299.pdf.
14. *NATO Handbook*, (2001), Brussels: *Documentation*, Office of Information and Press.
15. *Official opening of the Partnership for Peace Language Training Center*, 09.11.2001, Internet, 07/04/05, <http://www.nato.gov.sl/eng/press-center/press-releases/1061.htm>.
16. *Partnership Action Plan on Defence Institution Buliding*, Internet, 11/06/05, <http://www.nato.int/docu/basicxt/b040607e.htm>.
17. Петровић М., (2001) *НАТО и институционални аранжмани сарадње са земљама бившег Варшавског уговора (програм ПЗМ и др. – саветнички рад*, Београд: СМИП.
18. *Security Through Partnership*, NATO Public Diplomacy Division, Brussels, 2005.
19. Support to Partnership for Peace Trust Fund Projects by NATO Maintenance and Supply Agency (NAMSA) Presentation to International Campaign to Ban Landmines,

Standing Committee on Stockpiles Destruction in Geneva, 12. February 2004, Internet, 04/04/05, http://www.gichd.ch/pdf/mbc/SC_feb04/speeches_sd/NAM-SA_12Feb04.pdf.

20. *The Prague Summit and NATO-s Transformation*, NATO Public Diplomatic Division, Brussels, 2002.
-

THE PARTNERSHIP FOR PEACE ORGANIZATION

Abstract: Serbia's joining Partnership for Peace has created new demands and set new tasks for the political, military and police establishments of the country. Namely, since Partnership for Peace is a specific military-political formation, it has a specific structure and hierarchy. This creation is largely inclined towards NATO and it relies mainly on this military and political organization in terms of organization. Each 'body' of the Partnership is correlated to and supervised by one of the Alliance's organs. For the first time, we offer a comprehensive survey of all organs (the paper uses term *body*) and sub-programs and schemes of their interrelations.

Key words: Partnership for Peace, Euro-Atlantic Council for Partnership, political and military bodies, initiatives, programs, organizational structure.
